

Joves i benestar:
situació i satisfacció
personal, acadèmica
i laboral

BELÉN PASCUAL BARRIO
JOAN AMER FERNÁNDEZ
VICTÒRIA QUESADA SERRA

Belén Pascual Barrio

És professora del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la Universitat de les Illes Balears. És llicenciada en sociologia i ciències polítiques per la Universitat Complutense de Madrid i doctora en ciències de l'educació per la Universitat de les Illes Balears. També és membre del Grup d'Investigació i Formació Educativa i Social de la UIB (GIFES, <http://gifes.uib.eu>). Les seves línies de recerca s'integren en les àrees de sociologia de l'educació i pedagogia social i inclouen la intervenció socioeducativa en famílies, la intervenció comunitària i l'anàlisi del sistema educatiu.

Joan Amer Fernández

És professor del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la Universitat de les Illes Balears. És llicenciat i doctor en sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona i membre del Grup d'Investigació i Formació Educativa i Social (GIFES, <http://gifes.uib.eu>). Les seves línies de recerca són els programes familiars basats en l'evidència, la pedagogia social i la sociologia de l'educació i la família.

Victòria Quesada Serra

És professora del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la Universitat de les Illes Balears. És llicenciada en pedagogia per la Universitat de les Illes Balears i doctora en educació de la Universitat de Cadis. També és membre del Grup d'Investigació i Formació Educativa i Social (GIFES, <http://gifes.uib.eu>). La seva línia principal de recerca és l'avaluació educativa.

Resum

Al capítol s'analitza la situació i satisfacció personal del jovent de les Balears, en relació amb quatre àmbits de la seva vida quotidiana: situació residencial, relacions afectivosexuals, estudis i treball. El jovent enquestat està relativament satisfet en les diferents àrees de la seva vida. Els aspectes en què es troben més satisfets són la salut, la família, la capacitat de prendre les pròpies decisions, les amistats i la llibertat de la qual disposen en la seva vida quotidiana. Els aspectes amb què mostren una menor satisfacció són la situació econòmica i la feina, seguit dels estudis i del temps lliure de què disposen. Així i tot, gairebé la totalitat de les persones entrevistades considera que els estudis els satisfan personalment; també, encara que en menor mesura, mostren acord amb el fet que les persones amb majors nivells d'estudis tenen millors oportunitats d'aconseguir bones feines. En el cas del jovent que ja no està estudiant, les causes principals que els varen dur a deixar els estudis varen ser temes laborals o de necessitat econòmica. De fet, l'accés a la feina és ràpid des del punt de vista temporal i relativament freqüent en l'època d'estudiant.

Paraules clau

Joves / Emancipació / Mercat laboral / Educació

Resumen

En el capítulo se analiza la situación y satisfacción personal de los jóvenes de Baleares, en relación a cuatro ámbitos de su vida cotidiana: situación residencial, relaciones afectivo-sexuales, estudios y trabajo. Los jóvenes encuestados están relativamente satisfechos en las diferentes áreas de su vida. Los aspectos en que se encuentran más satisfechos son la salud, la familia, la capacidad de tomar las propias decisiones, los amigos y la libertad de la que disponen en su vida cotidiana. Los aspectos con los que muestran una menor satisfacción son su situación económica y el trabajo, seguido de los estudios y el tiempo libre del que disponen. Sin embargo, casi la totalidad de los entrevistados considera que los estudios les satisfacen personalmente; también, aunque en menor medida, muestran su acuerdo en cuanto a que las personas con mayores niveles de estudios tienen mejores oportunidades de conseguir buenos trabajos. En el caso de las personas jóvenes que ya no se encuentran estudiando las principales causas que los llevaron a dejar los estudios fueron temas laborales o de necesidad económica. De hecho, el acceso al trabajo es rápido desde el punto de vista temporal y relativamente frecuente en la época de estudiante.

Palabras clave

Jóvenes / Emancipación / Mercado laboral / Educación

Introducció

La situació i satisfacció de la població jove de les Illes Balears, com a grup social específic, ha estat poc estudiada, comparativament amb altres territoris de l'Estat. Alguns antecedents de diagnòstics socials són *l'Estudi sociològic sobre els joves de les Illes Balears* (Ballester et al., 1997) o petits estudis incorporats dins la revista *Tres quarts*, editada pel govern autonòmic sobre joventut, entre 1997 i 2008. Tot partint de l'estudi *Informe Juventud en España 2016*, i gràcies a la cortesia dels autors de compartir la matriu de dades estatal (generades a partir d'entrevistes altament estructurades), es porta a terme una explotació secundària de les dades, desglossades per les Illes Balears, per conèixer les respostes del jovent al nostre territori. Cal assenyalar el component original i nou d'aquesta anàlisi de dades a escala insular, perquè no disposam d'estudis d'aquestes característiques desagregats per al nostre arxipèlag. En relació amb les implicacions de l'estudi per a les polítiques públiques per a la joventut que es fan a Balears, la recerca aporta major detall de les realitats juvenils illenques a les persones responsables i tècniques del ram, a més de contribuir al debat públic sobre la temàtica.

Pel que fa a la fonamentació teòrica, en la disjuntiva que té la sociologia

entre el problema social i el problema sociològic, l'orientació de l'estudi va més enllà del problema social, tot defugint la terminologia més habitual i mediàtica de «problemes i preocupacions» del jovent i centrant-se en la situació i satisfacció d'aquest, termes més adients des d'una perspectiva de problema sociològic.

A més, també sobre el plantejament teòric, l'estudi té en compte els conceptes de generació i de precarietat, dos conceptes centrals en els estudis sociològics sobre la joventut. D'una banda, sobre les generacions, com diu Benedicto (2017), partim de la premissa que les situacions que el jovent afronta avui en dia i les respostes que dona no són les mateixes situacions i respostes que varen donar els pares, no només perquè han canviat les condicions de les transicions que han d'afrontar, sinó també han canviat les seves estratègies culturals de resposta. Per tot plegat, cal indagar amb detall en les situacions canviants de l'actual generació de joves. D'altra banda, especialistes teòrics del treball, com Standing (2016), han assenyalat el concepte de la precarietat com a element central en la biografia del jovent, fins al punt de considerar que escenaris com la crisi econòmica han propiciat que passin a formar part d'un grup social

específic, anomenat «precariat», per la manca d'una inserció laboral plena i estable.

A partir de Sennett (2005) i Bauman (2003) cal emmarcar les trajectòries juvenils en contextos occidentals de cada vegada amb un major canvi vital i social, a causa de l'acceleració, tant en el món econòmic-laboral com en el món de la vida quotidiana dins el model econòmic capitalista global. Segons Sennett (2005), això es tradueix en mobilitat laboral «de cranc» o lateral, així com en trajectòries laborals fragmentades, que substitueixen la perspectiva d'una carrera professional. D'acord amb aquest mateix autor, a nivell personal, això deriva en una «corrosió del caràcter» de les noves generacions, tot reforçant la individualitat social i afeblint la idea de ciutadania. Bauman (2003), en l'àmbit relacional i de la vida quotidiana, subratlla la demanda intensa de relacionar-se, però, alhora, la desconfiança de relacionar-se per sempre. Segons l'autor, la gent parla més de connectar-se i estar connectat que de relacionar-se i de relacions.

Un altre aspecte a tenir en compte és el context socioeconòmic i territorial, on el jovent desenvolupa les trajectòries vitals. En el cas de Balears, cal assenyalar l'impacte de l'economia turística, tant en el mercat de treball com en les transicions formació-treball dels joves. En aquest sentit, a diferència del que succeeix en altres territoris de l'Estat, a les Illes Balears no es produeix ni prolongació dels estudis pels efectes de la crisi ni inserció laboral costosa (una altra cosa seria les condicions laborals d'aquesta inserció en el mer-

cat de treball) (Calero, 2006; Riera, 2009; Amer, 2011). A més, pel que fa al tema residencial i d'autonomia del jovent, els processos de turisticació i urbanització de les Balears tenen un impacte negatiu en l'accés a l'habitatge (González, Rullan i Vives-Miró, 2018; Murray, Yrigoy i Blázquez-Salom, 2017). Cal tenir present aquestes qüestions per emmarcar els resultats de les entrevistes a escala balear.

L'objectiu d'aquesta recerca és conèixer de prop la situació i satisfacció personal del jovent de Balears, tot indagant en àmbits clau de la vida quotidiana, com són: els estudis i el treball, la situació residencial, l'emancipació i l'autonomia dels joves, les relacions afectivosexuals, així com la satisfacció en diferents aspectes de la vida i les perspectives de futur.

1. Metodologia

Com hem indicat, aquest article duu a terme una explotació secundària de dades, aprofundint en les dades recollides a les Illes Balears per l'Institut de la Joventut per elaborar l'*Informe Juventud en España 2016* (Benedicto, 2017).

És important ressaltar que les dades amb què es treballen es recolliren durant el darrer trimestre de 2015, mitjançant entrevistes personals domiciliàries estructurades altament, d'una durada aproximada de 35 minuts (Benedicto, 2017).

1.1. Descripció de la mostra

La mostra de joves per a la nostra comunitat i sobre la qual es presen-

Taula 1. Freqüència relativa (%) de la distribució de la mostra de joves per intervals d'edat i sexe

	Freq. total (n=202)	Freq. Homes (n=92)	Freq. Dones (n=110)
15-19 anys	28,7	26,1	30,9
20-24 anys	36,1	32,6	39,1
25-29 anys	35,1	41,3	30
Total	100	100	100

Font: Elaboració pròpia.

ten els resultats consta de 202 persones, en la qual queden representats ambdós sexes, sent el percentatge de dones entrevistades (54 %) lleugerament superior al d'homes (46 %).

En la Taula 1 es mostra la distribució per edat i sexe del jovent entrevistat, com es pot veure, hi figuren totes les edats, que s'engloben en el concepte de «jove» (de 15 a 29 anys), amb una proporció semblant d'homes i de dones per cada franja d'edat, si bé les dones joves entrevistades són de mitjana més joves que els homes.

En referència a la nacionalitat, el 83,66 % de les persones joves entrevistades manifesten tenir la nacionalitat espanyola de naixement; el 5,94 % tenen la nacionalitat espanyola adquirida i només un 9,9 % de les persones entrevistades manifesten no tenir la nacionalitat espanyola.

Cal ressaltar que la gran majoria de joves que no disposen de nacionalitat espanyola de naixement (nacionalitat espanyola adquirida o no nacionalitat espanyola) varen arribar a les Illes Balears amb els pares (81,25 %).

Pel que fa a l'estat civil, la majoria de persones joves enquestades es defineixen com a solteres (74,26 %), seguides de les que viuen en parella o estan casades (24,75 %).

Per últim, la Taula 2 ens mostra la distribució per classe social.

Taula 2. Distribució de la mostra per classe social manifesta

Classe social	F	%
Mitja-Baixa	78	38,61%
Mitja	61	30,20%
Mitja-Alta	45	22,28%
No contesta	18	8,91%
	202	100%

Font: Elaboració pròpia.

2. Resultats

En aquest epígraf presentam, en primer lloc, la situació i l'opinió de joves entrevistats a les Illes Balears, quant a la situació acadèmica i laboral. A continuació, parlarem de la conjuntura residencial en la qual es troben i les possibilitats d'emancipació econòmica i residencial. Continuarem, presentant breument les relacions afectives o de parella que han tingut i acabarem valorant la satisfacció del jovent en diferents àrees de la vida i la seva percepció sobre el futur.

2.1. Ocupació: estudis i treball

La majoria de joves entrevistats estudien o fan feina (57,9 %), si bé, un 15,3 % fa feina i estudia i dona més pes a una cosa o a l'altra. Un 23,3 % es troben a l'atur o cercant feina.

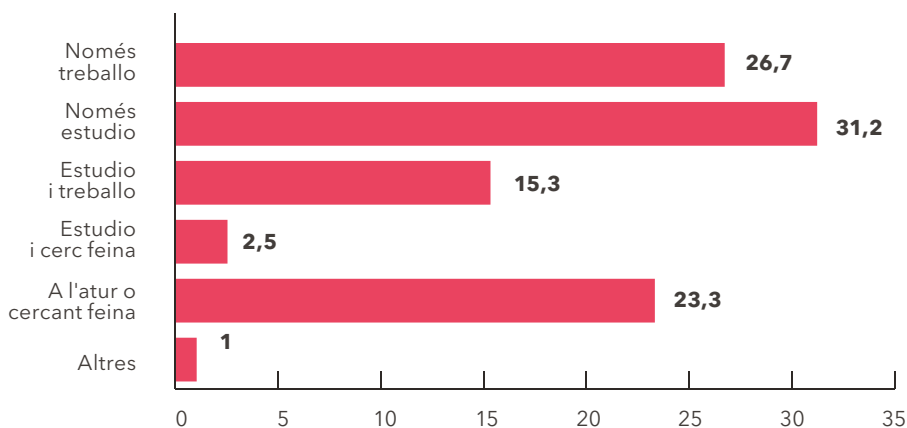
2.1.1. Estudis aconseguits i estudis desitjats

En la Taula 3 es recullen els estudis aconseguits a data de l'entrevista.

Com es pot veure, poc manco de la meitat del jovent entrevistat (45 %

ha cursat estudis d'educació secundària obligatòria (ESO) o bé no hi ha arribat. El 30,7 % té estudis post-obligatoris de grau mitjà i gairebé un quart del total (23,8 %) té estudis superiors de formació professional (FP) o universitaris. A l'hora d'interpretar aquests resultats és important tenir en compte que el 49 % de les persones entrevistades (n=99) es troben encara estudiant: (a) a l'institut i, per tant, encara no han acabat els estudis obligatoris de l'ESO o (b) a la universitat i, per tant, encara es troben cursant estudis superiors.

Figura 1. Situació dels joves i la seva freqüència relativa (%)

Font: elaboració pròpia.

Taula 3. Freqüència dels estudis acabats dels joves de les Illes Balears a data de l'entrevista

	F	f (%)
Estudis obligatoris -ESO- o inferior	91	45
Post-obligatori (FP grau mitjà, batxillerat)	62	30,70%
Estudis superiors (FP superior, estudis universitaris)	48	23,80%
Altres	1	0,50%
	202	100%

Font: Elaboració pròpia.

Taula 4. Estudis que els joves desitjarien aconseguir o haver aconseguit

	Joves que es troben estudiant (n=99)	Joves que ja no estudien (n=103)
Educació primària	-	1,00%
Estudis obligatoris (ESO o equivalent)	4,00%	26,20%
Post-obligatori (FP grau mitjà, batxillerat)	5,10%	9,70%
Estudis superiors (FP superior, estudis universitaris de primer, segon)	52,50%	49,50%
Estudis superiors (Universitaris de segon i tercer cicle o equivalents)	18,20%	13,60%
Altres	3,00%	-
El que tenc	9,10%	-
NS/NC	8,10%	-

Font: Elaboració pròpia.

En el cas de les persones joves entrevistades que ja no es troben estudiant (n=103), les causes principals que les varen dur a deixar els estudis varen ser temes laborals o de necessitat econòmica: (Figura 2).

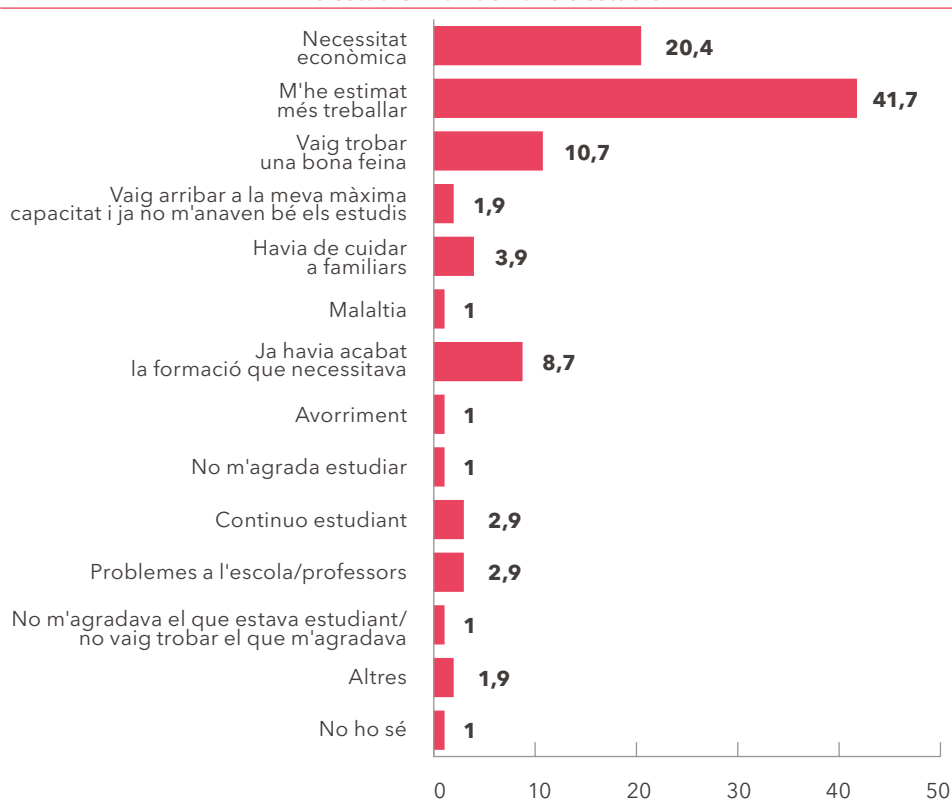
Quan comparem els estudis als quals el jovent que encara es troba estudiant (n=99) desitja arribar i els estudis als quals desitjaria haver arribat aquell jovent que ja no estudia (n=103) podem veure algunes semblances i diferències (vegeu la Taula 4).

Poc més de la meitat (52,5 %) dels que encara es troben estudiant pretenen cursar estudis superiors: universitaris de primer cicle o bé estudis d'FP de grau superior. El 18,2 % desitgen arribar a estudis universitaris de segon i tercer cicle: màster i doctorat.

De la mateixa forma, un percentatge semblant (49,5 %) de joves que ja no estudien els hauria agradat arribar a estudis superiors: FP o estudis universitaris de primer cicle i un 13,6 %, a estudis universitaris de segon i tercer cicle. Si bé en aquesta submos-tra un 26,2 % de joves indiquen que els hauria agradat aconseguir estudis obligatoris de l'ESO, xifra que és considerablement inferior en joves que encara estudien.

És interessant ressaltar que la gran majoria (70,9 %) de joves que ja no estudien consideren que en algun moment podrien tornar a estudiar. Un 10,7 % neguen aquesta possibilitat. El 18,4 % restant informa que no ho sap.

Figura 2. Freqüència relativa (%) de les raons per les que els joves que ja no estudien van deixar els estudis

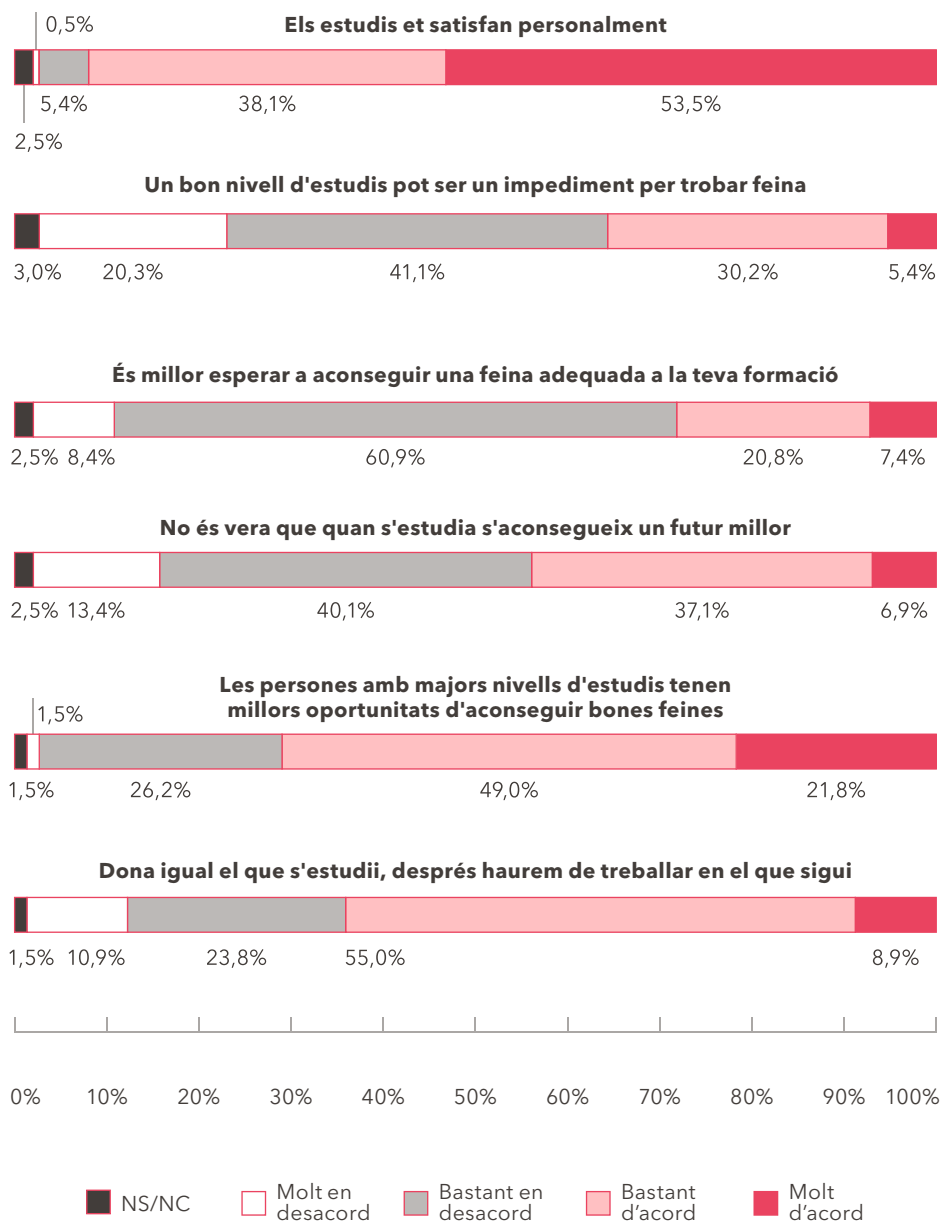
Font: elaboració pròpia.

2.1.1.1. Creences de les persones joves en relació amb els estudis

Com es pot veure en la Figura 3, gairebé la totalitat de les persones entrevistades considera que els estudis les satisfan personalment; també, encara que en menor mesura, estan d'acord amb el fet que les persones

amb majors nivells d'estudis tenen més oportunitats d'aconseguir bones feines. La majoria expressa el desacord al fet que «és millor esperar a aconseguir una feina adequada a la teva formació».

Figura 3. Grau d'acord dels joves amb diferents afirmacions en relació als estudis

Font: elaboració pròpia.

2.1.2. Treball

La gran majoria de joves entrevistats manifesta que ha tingut una activitat laboral remunerada en algun moment (75,2 %, n=152). Un percentatge molt alt d'ells (74,3 %) indica que va tenir la primera feina remunerada entre els 16 i els 19 anys. De fet, més de la meitat (60,6 %) expressa que va començar la primera feina mentre estudiava. Un 38,8 % manifesta que va començar a fer feina per primer cop en acabar els estudis.

El jovent entrevistat de les Illes Balears que té alguna experiència laboral després d'haver acabat els estudis (n=123) va tardar entre 1 i 15 mesos a trobar feina, un cop donat per finalitzats els estudis. La majoria (78 %) va tardar 5 mesos o menys a trobar-ne. Només dues persones de les enquestades varen tardar més de 12 mesos. Aquest resultat és destacable, tenint en compte que l'enquesta es va dur a terme el 2015.

Al demanar a aquests 123 joves sobre la feina, comprovam que queden representades feines molt diverses. Si bé es poden trobar feines de tot tipus de nivell i reconeixement social, destaquen pel seu nombre els que es dediquen o s'han dedicat com a darrera feina a fer de cambrers (26,2 %) i venedors (17,89 %). La majoria (65,9 %) considera que la seva feina actual, o la darrera que ha tingut, està poc o gens relacionada amb els seus estudis; la resta considera que està bastant o molt relacionada amb els seus estudis. Cal destacar que més de la meitat (59,8 %) de joves que fan o han fet feina en acabar els estudis estan contractats o han estat personal eventual. Un 89,4 % de les persones

enquestades treballa o treballava en l'empresa privada i hi predominaven els contractes temporals a jornada completa (41,5 %).

En el moment de fer l'entrevista 52 de les persones enquestades es troben a l'atur o bé cerquen la primera feina des de fa entre 0 i 48 mesos; 46 d'elles es troben en cerca activa de feina, la meitat de forma intensa i l'altra meitat de forma més pausada. Quant a la feina que cerquen, la majoria (61,6 %, n=52) cerca qualsevol tipus de feina; el 19,2 %, una feina relacionada amb la seva formació i el 9,6 %, si bé cerca una feina relacionada amb la seva formació, manifesta estar obert a altres possibilitats. Aquest jovent es presenta optimista en relació amb la possibilitat de trobar feina, un 78,8 % de 52 joves considera molt o bastant probable que en el període d'un any pugui trobar-ne.

2.2. Situació residencial del jovent i situació desitjada

Pel que fa a la situació residencial de les persones joves entrevistades, gairebé la totalitat viu acompanyada (97 %), només el 3 % manifesta que viu sol.

La majoria de persones enquestades (62,4 %) viu amb els pares. Poc més d'un quart (26,7 %) viu a ca seva, ja sigui en una casa comprada o llogada. Una minoria (7,9 %) manifesta compartir pis amb amigats o companys.

Amb independència d'on viuen en aquests moments, al demanar-los on preferirien viure, la majoria (69,8 %) indiquen que a ca seva. El 16,3 % assenyala que a cals pares i un nombre

menor (12,4 %) mostra la predilecció per viure en un pis compartit amb amiguets o companys.

La independència és la raó fonamental per emancipar-se de la llar familiar, raó que es manté semblant, tant per a joves que manifesten viure a cals pares (n=126) com per als que ja no viuen amb ells (n=76).

Un quart (25,4 %) de les persones joves entrevistades que viuen a cals pares (n=125) indica que encara no ha pensat deixar de viure amb ells. Els que sí han pensat deixar de viure amb ells manifesten les raons següents:

- Tenir independència econòmica i poder dur la vida que vulguin (34,1 %).
 - Tenir una feina (16,7 %).
 - Tenir parella estable (9,5 %).
 - Poder llogar o comprar un habitatge (7,1 %).
- Respecte al jovent que ja no viu amb els pares, les raons esgrimides en major mesura per les quals decidí deixar de viure amb ells foren:
- Adquisició d'independència (27,6 %)
 - Formació de la pròpia llar o de la pròpia família (25 %)
 - Adquisició d'autonomia econòmica (15,8 %)
 - Estudis (13,2 %)
 - Males relacions familiars (9,2 %)

El 31,6 % de les persones joves que ja no viuen amb els pares s'emanciparen de la residència familiar entre els 18 i els 19 anys; un 19,7 %, entre els 21 i 22 anys i un 13,2 %, abans de tenir 18 anys.

2.3. Emancipació econòmica i autonomia del jovent

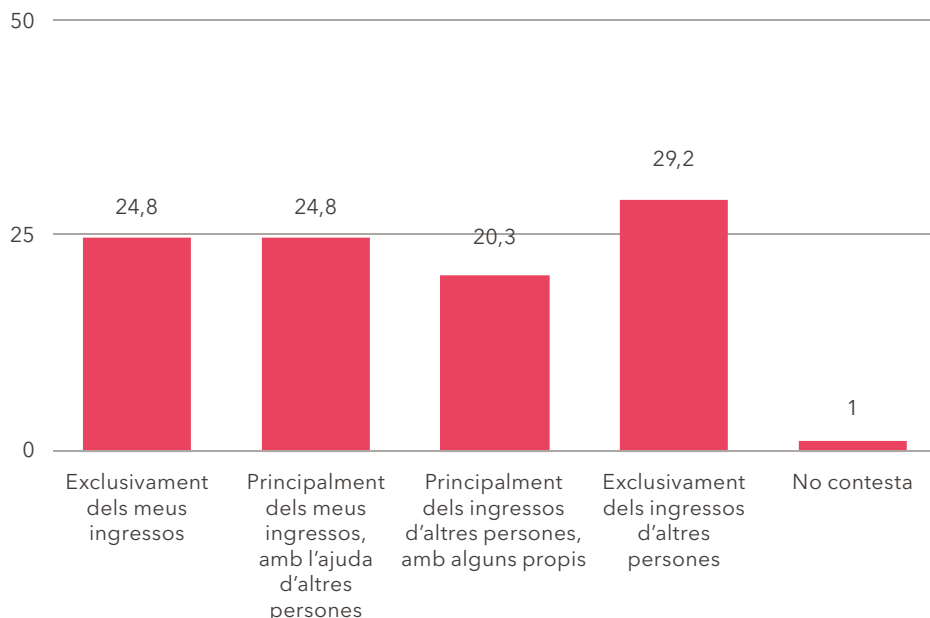
Referint-nos a la font principal d'ingressos de la llar en la qual viu el jovent entrevistat de les illes, podem veure que les mares i els pares són els agents principals que aporten ingressos en el 59,4 % dels casos; el pare és el que aporta més ingressos en un nombre major de casos (40,1 %, respecte el 19,3 % de les mares). En el 33,7 % dels casos la font principal d'ingressos és l'entrevistat o la parella, aquest percentatge de joves és el que podríem considerar emancipats econòmicament.

Quant a la situació econòmica personal del jovent (Figura 4), gairebé la meitat manifesta que viu exclusivament o principalment dels seus ingressos (49,6 %) i l'altra meitat exclusivament o principalment dels ingressos d'altres (50,4 %). Aquest fet és comprensible, tenint en compte la distribució de la mostra per edats.

De fet, gairebé la meitat dels joves (45 %) manifesta que només pot pagar les despeses de butxaca, seguit del 34 %, que pot pagar totes les despeses.

Del 51 % que pot pagar totes o part de les despeses (N=103), la majoria (87,38 %) manifesta tenir llibertat per decidir en què gastar la totalitat d'aquest doblers.

Figura 4. Situació econòmica personal dels joves

Font: elaboració pròpia.

Taula 5. Despeses que poden pagar els joves

	f
Totes les despeses (inclòs habitatge i alimentació)	34%
Part de les despeses	17%
Només puc pagar les despeses de butxaca	45%
No contesta	4%

Font: Elaboració pròpia.

2.4. Relacions afectives personals i sexualitat saludable

Quant a les relacions afectives de parella que ha viscut el jovent entrevistat (Taula 6), gairebé la totalitat manifesta haver mantingut una relació afectiva de parella: gairebé la meitat (47,3 %) indica que té o ha tingut relació de parella formal; d'una banda, un 36,6 % del jovent manifesta haver tingut parella estable amb la qual con-

viu o ha conviscut en el passat; d'altra banda, un 8,42 % expressa haver viscut només relacions afectives de parella passatgeres i només un 6,93 % indica que mai no ha mantingut una relació afectiva especial.

Per als 74 joves (36,6 % de la mostra) que han conviscut en parella, la franja d'edat més freqüent en la qual anaren a viure junts se situa entre els 20 i els 24 anys (en el 50,1 % dels casos). El 24,3 % hi va anar a viure abans

Taula 6. Relacions sexuals dels joves

	f (n=123)
Relaciones sexuals completes (amb penetració)	86,99
Relacions sexuals incomplets (sense penetració)	4,88
No has tingut relacions sexuals de cap tipus	6,5
No contesta	1,63
Total	100

Font: Elaboració pròpia.

dels 20 anys. Cal assenyalar que el percentatge de dones que indica que viu o ha viscut en parella és superior al d'homes.

És rellevant destacar que només un 60,9 % de joves (n=123) entrevistats accedí a contestar les preguntes relatives a la sexualitat.

En la Taula 6 es pot apreciar com, d'aquests 123 joves, gairebé la totalitat (91,87 %) ha tingut algun tipus de relació sexual. Gairebé el 87 % indica que ha tingut relacions sexuals completes. Un 4,9 % diu haver mantingut relacions sexuals incompletes i un 6,5 % manifesta que no ha tingut relacions sexuals de cap tipus.

El jovent que manifesta haver tingut relacions sexuals completes (86,99 %, n=107) revela que les varen tenir per primer cop entre els 13 i els 20 anys. L'etapa més comuna entre les persones entrevistades és la dels 15 als 18 anys. De fet, la mitjana d'edat per tenir relacions sexuals completes de la nostra mostra se situa als 16 anys (16,61 anys, amb una desviació típica d'1,52 punts).

D'aquests 107 joves que manifesten tenir relacions sexuals completes, un 18,7 % expressa que no va usar anticonceptius la darrera vegada que va mantenir una relació sexual; el 81,3 % (87 joves) afirma que en va usar. Els anticonceptius que predominaren fo-

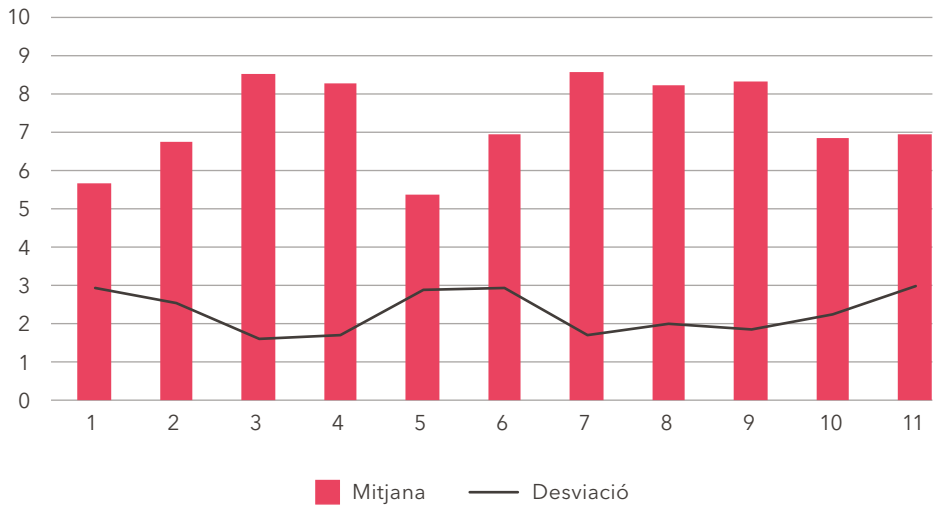
ren el preservatiu (58,62 %) i la píndola anticonceptiva (36,78 %); a més, els joves que indicaren usar anticonceptius en la darrera relació sexual completa manifestaren emprar també el coit interromput (2,30 %) i el DIU (1,15 %); un 1,15 % no contestà.

És important ressaltar que de 107 joves que manifestaren haver tingut relacions sexuals completes, un 61 % indica que no ha usat preservatiu en alguna relació sexual dels darrers 12 mesos, mentre que només un 39,25 % de joves indica que sempre n'ha usat (només 42 dels 107 joves).

2.5. Satisfacció del jovent en diferents aspectes de la vida i perspectives de futur

En general, el jovent enquestat està relativament satisfet en les diferents àrees de la vida (Figura 5). Centrant-nos en la mitjana de les puntuacions, els aspectes en què el jovent sembla més satisfet són: la salut, la família, la capacitat de prendre decisions pròpies, les amistats i la llibertat de la qual disposen en la vida quotidiana. Per contra, els aspectes amb els quals mostren una menor satisfacció són: la situació econòmica i la feina, amb una mitjana situada entre els 5 i els 6 punts, seguit dels estudis i

Figura 5. Mitjana i desviació típica de la satisfacció dels joves sobre diferents aspectes de la seva vida

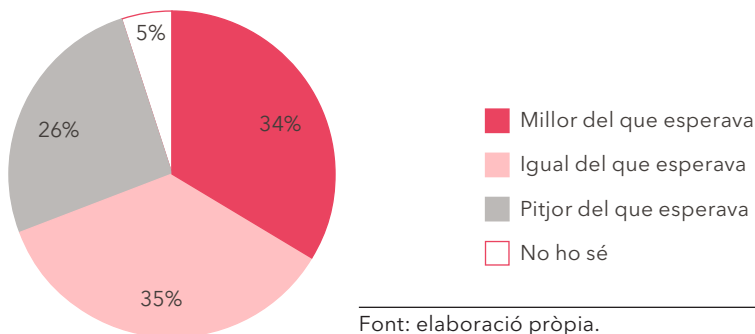
Font: elaboració pròpia.

el temps lliure del qual disposen. Cal assenyalar que les joves presenten una satisfacció significativa estadísticament menor que els joves en relació amb la feina ($p < 0.05$).

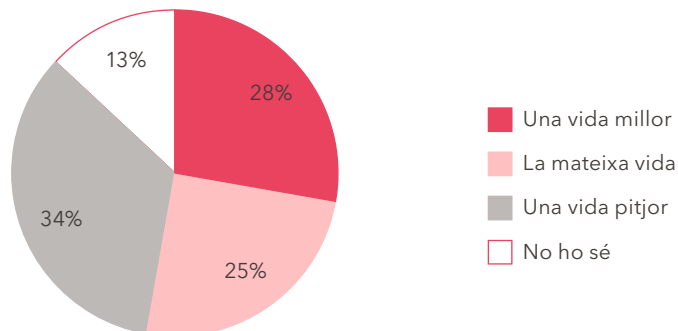
Al demanar al jovent sobre la valoració personal de la situació actual respecte les expectatives que tenien al respecte (Figura 6), podem veure que un poc més d'un terç (35 %) de les persones enquestades considera

que està com esperava estar; un altre (34 %) considera que està millor del que esperava i un 26 % pitjor del que esperava estar en aquests moments de la seva vida. De nou cal indicar que l'entrevista es va dur a terme l'octubre de 2015, quan ja dúiem 8 anys de crisi econòmica, i això pot haver afectat tant les expectatives prèvies com la valoració de la situació actual.

Figura 6. Valoració de la situació actual dels joves en funció del que esperaven

Font: elaboració pròpia.

Figura 7. Expectatives dels joves envers el seu futur

Font: elaboració pròpia.

En general, el jovent es presenta bastant optimista en relació amb el futur, amb una mitjana de 7,18 punts (en una escala de l'1 al 10) i una desviació de l'1,91. Aspecte que contrasta amb la percepció que té el jovent sobre la qualitat de vida, en comparació amb la dels pares (Figura 7), en la qual més d'un terç (34 %) considera que viurà pitjor que els seus pares, un 28 % considera que viurà millor i el 25 % considera que tindrà la mateixa vida.

Conclusions i discussió

En el treball s'analitza la situació i satisfacció personal del jovent de les Balears, indagant especialment en quatre dimensions de la vida quotidiana, directament relacionades amb el procés d'emancipació i de presa d'autonomia: els estudis, el treball, la situació residencial i les relacions afectivosexuals.

Un dels conceptes que ajuda a emmarcar els resultats de les entrevistes a escala balear i que és present en l'estudi de referència (Benedicto,

2017) és el fet generacional. Les situacions que el jovent afronta i les respostes que dona no són les mateixes situacions i respostes que varien donar els seus pares. Canvien els elements condicionants de les transicions a la vida adulta del jovent i, entre aquestes, també les estratègies culturals. En aquest sentit, el jovent entrevistat es presenta bastant optimista en relació amb el futur, amb una mitjana de 7,18 punts. Al demanar-los sobre la valoració personal de la seva situació actual respecte les expectatives que tenien podem veure que un poc més d'un terç considera que està igual del que esperava i un 26 % pitjor del que esperava estar en aquests moments de la seva vida. Aquest aspecte contrasta amb la percepció que té el jovent sobre la seva qualitat de vida en comparació amb la dels seus pares, en la qual més d'un terç (34 %) considera que viurà pitjor que els seus pares, un 28 % considera que viurà millor i un 25 % considera que tindrà la mateixa vida.

En general, el jovent enquestat està relativament satisfet en les dife-

rents àrees de la seva vida. Els aspectes en els quals semblen més satisfets són: la salut, la família, la capacitat de prendre les pròpies decisions, les amistats i la llibertat de la qual disposen en la seva vida quotidiana.

És rellevant destacar que tan sols un 60,9 % del jovent entrevistat accedí a contestar les preguntes relatives a la sexualitat. D'aquests, un 91,87 % ha tingut algun tipus de relació sexual, el 87 % completes, sent l'etapa més comuna entre els 15 i els 18 anys. La mitjana d'edat per tenir relacions sexuals completes de la nostra mostra se situa als 16 anys (16,61 anys). D'aquests que manifestaren haver tingut relacions sexuals completes:

- un 18,7 % indicà que no va usar anticonceptius la darrera vegada que va mantenir una relació sexual. Del 81,3 % que en va usar, els mètodes que predominaren foren el preservatiu i, en menor mesura, la píndola anticonceptiva.
- Només un 39,25 % de joves indica que sempre ha usat anticonceptius en els darrers 12 mesos.

Quant a les relacions afectives de parella que han tingut els joves entrevistats gairebé la totalitat ha tingut algun tipus de relació afectiva de parella: quasi la meitat ha tingut relació de parella formal; d'una banda, un 36,6 % de joves, parella estable amb la qual conviu o ha conviscut; d'altra banda, i un nombre molt inferior, només relacions afectives de parella passatgeres (8,42 %) o mai no ha tingut una relació afectiva especial (6,93 %). Per a joves que ja han viscut en

parella, la franja d'edat més freqüent en la qual anaren a viure junts se situa entre els 20 i els 24 anys. Gairebé un quart del jovent que ja ha viscut en parella varen anar a viure plegats abans dels 20 anys. El percentatge de dones joves que indica que viu o ha viscut en parella és superior al d'homes.

La particularitat del context socioeconòmic i territorial del jovent de Balears condiona el procés d'emancipació. Des d'un punt de vista residencial i d'accés a l'habitatge, ha de considerar-se l'impacte que provoquen els processos de turistització i urbanització de les Balears (González, Rullan i Vives-Miró, 2018; Murray, Yrigoy i Blázquez-Salom, 2017). Del jovent entrevistat, gairebé la totalitat viu acompanyat (97 %), la majoria (62,4 %) amb els pares i un 26,7 % viu a ca seva. A l'hora d'interpretar aquestes dades, cal tenir en compte que un 28,7 % del jovent té entre 15 i 19 anys i un 36 %, entre 20 i 24 anys. Pel que fa a la pregunta d'on volen viure: el 69,8 % indica que a ca seva, el 16,3 % a casa dels pares i el 12,4 % a un pis compartit amb amistats o companys. La independència és la raó fonamental per emancipar-se de la llar familiar. El jovent que encara viu amb els pares, de forma majoritària, especifica que deixaria de viure amb ells al tenir independència econòmica i feina, mentre que els que ja es troben emancipats mencionen com a raó fonamental per fer-ho l'adquisició d'independència, no necessàriament econòmica. En aquest cas, les raons per les quals decidiren deixar de viure amb ells foren, principalment, l'adquisició d'independència i la formació de la pròpia llar o de la pròpia

família. Un 31,6 % de les persones joves que ja no viuen amb els pares s'emanciparen de la residència familiar entre els 18 i els 19 anys.

Els aspectes amb els quals mostren una menor satisfacció són la situació econòmica i la feina, seguit dels estudis i el temps lliure del qual disposen.

Les mares i els pares són els agents principals que aporten ingressos en la majoria dels casos, principalment els pares. En un terç de joves la font principal d'ingressos són l'entrevistat o la seva parella, aquest percentatge de joves és el que podem considerar emancipats econòmicament. Gairebé la meitat de joves manifesten que només poden pagar les despeses de butxaca, un terç indica que poden pagar totes les despeses. Del jovent que pot pagar totes o part de les despeses, gairebé la totalitat manifesta tenir llibertat per decidir en què gastar la totalitat d'aquest doblers.

Quasi la totalitat de les persones entrevistades considera que els estudis les satisfan personalment; també, encara que en menor mesura, creuen que les persones amb un nivell d'estudis més elevat tenen millors oportunitats d'aconseguir bones feines. Pel que fa a les expectatives relatives als estudis universitaris, la majoria de

joves que encara es troben estudiant pretenen cursar estudis superiors: en major mida estudis universitaris, més que FP de grau superior.

L'accés a la feina és relativament freqüent en l'època d'estudiant.

- 60,6 % indicaren que varen començar la seva primera feina mentre estaven estudiant.

En el cas de les persones joves que ja no es troben estudiant, les causes principals que els varen dur a deixar els estudis varen ser laborals o de necessitat econòmica. I sobre les expectatives de continuïtat del jovent que ja no estudia, a un 49,5 % li hauria agradat arribar a cursar estudis superiors (FP o estudis universitaris de primer cicle) i un 70,9 % considera que en algun moment podria tornar a estudiar.

A diferència del que succeeix en altres territoris de l'Estat, amb el jovent entrevistat de les illes no es detecta la tendència a prolongar els estudis pels efectes de la crisi ni la inserció laboral costosa (Calero, 2006; Riera, 2009; Amer, 2011). L'accés al mercat laboral és fàcil des del punt de vista del temps necessari per accedir-hi en edats primerenques:

- Un percentatge molt alt de joves entrevistats indica que va tenir la primera feina remunerada entre els 16 i els 19 anys.
- El jovent entrevistat que té alguna experiència laboral després d'haver acabat els estudis (n=123) va tardar entre 1 i 15 mesos a trobar feina, un cop finalitzats els estudis. La majoria (78 %) va tardar 5 mesos o menys a trobar-ne.

En el moment de fer l'entrevista 52 de les persones enquestades es troben a l'atur o bé cercant la seva primera feina des de fa entre 0 i 48 mesos. La gran majoria d'aquest jovent es presenta optimista en relació amb la possibilitat de trobar feina i considera molt o bastant probable trobar-ne en el període d'un any.

L'accés fàcil a una feina té com a contrapunt la dificultat per a una inserció laboral plena i estable o, dit d'una altra forma, el risc de la precarietat (Standing, 2016). Un 65,9 % del jovent enquestat considera que la feina actual, o la darrera que ha tingut, està poc o gens relacionada amb els seus estudis. La desvinculació entre la formació dels treballadors joves i les feines que desenvolupen és un dels factors que no podem deixar de

tenir en compte, des del punt de vista de les expectatives i del desajust entre el mercat laboral turístic i el sistema educatiu. De fet, la majoria de joves consultats expressa desacord al fet que «és millor esperar a aconseguir una feina adequada a la teva formació».

El context social que envolta la configuració de les trajectòries juvenils es caracteritza per un model econòmic global, que provoca canvis intensos i accelerats en el món laboral, educatiu, vital i social. Es tracta de canvis que afecten tant l'entorn economicolaboral com la vida quotidiana del jovent. La fragmentació de les trajectòries laborals, la pèrdua de l'estabilitat de les carreres professionals, la mobilitat laboral lateral, la pèrdua del sentit de continuïtat de les relacions socials i del treball (Sennett, 2005) tenen repercussions que superen l'àmbit laboral i poden afectar directament el benestar del jovent.

Referències bibliogràfiques

- Amer, J. (2011). Educación y sociedad turística en Baleares. Las políticas públicas educativas ante el impacto de la economía de servicios turísticos en el abandono escolar. *Investigaciones Turísticas*, 2, 66-81.
- Ballester, L. et al. (1997). *Estudi sociològic sobre els joves de les Illes Balears*. Palma: Direcció General de Joventut i Família, Govern de les Illes Balears.
- Bauman, Z. (2003). *Amor líquido*. Madrid: FCE.
- Benedicto, J. (2017.) *Informe Juventud en España 2016*. Madrid: Instituto de la Juventud.
- Calero, J. (2006). *Desigualdades tras la educación obligatoria: nuevas evidencias*. Madrid: Fundación Alternativas, Documento de trabajo 83/2006.
- González, J., Rullan, O. i Vives-Miró, S. (2018) *Geografies de la desposseïció d'habitatge a través de la crisi*. Barcelona: Icaria.
- Murray, I. Yrigoy, I, Blázquez-Salom, M. (2017). The role of crises in the production, destruction and restructuring of tourist spaces. The case of the Balearic Islands. *Investigaciones Turísticas*, 13, 1-29.
- Riera, A. (dir.) (2009). *Llibre Blanc del Turisme a les Illes Balears*. Palma: Universitat de les Illes Balears
- Sennett, R. (2005). *La corrosión del carácter. Las consecuencias personales del trabajo en el nuevo capitalismo*. Barcelona: Anagrama.
- Standing, G. (2016). The precariat dilemma. In Y. Cooper (ed.), *Changing Work: Progressive Ideas for the Modern World of Work*. London: Fabian Society, p. 25-31.

Agraïments

Agraïment a l'Institut de la Joventut (INJUVE) per oferir-nos la possibilitat d'accedir a les dades de l'*Informe Juventud en España 2016*.